

 $\top$

Andrej Vrhovnik - kostumograf koprodukcije Ptičja farma

primorske novice

S šiviljskim metrom (in dramskim besedilom) v žepu

V zaodrju predstave Ptičja farma (na sporedu od 24. aprila do 8. maja v SSG Trst, od 11. do 20. maja v Gledališču Koper) se v magičnem vrtiljaku barv, materialov in idei nabirajo pisano perje, kljuni, pokrivala, ščiti in čelade, starogrške halje, vilinske obleke. Svet nad oblaki, korak pred Olimpom, je z letom domišljije pričaral kostumograf Andrei Vrhovnik.

ROSSANA PALIAGA

ar umetnosti in obrti izžareva iz teh stvaritev, ki jih ustvarjalec še zadnjič preverja pred premiero. S šiviljskim metrom v žepu in zapestno blazinico za igle popravlja še zadnje detajle, prisluhne igralcem in režiserju, opazuje, kako se kostumi "premikajo" na odru, če se njihova izrazita sporočilnost pravilno ujema s konceptom predstave. V tržaškem gledališču je **Andrej Vrhovnik** delal že nekajkrat in v Trstu je leta 2013 prvič samostojno podpisal kostumografijo predstave.

Njegovi prvi koraki v tem poklicu segajo v študijska leta, ko je v Rimu sodeloval z italijanskimi in mednarodnimi gledališkimi ansambli. V Sloveniji je med raznimi šolskimi produkcijami naletel na zanimivo priložnost, da je ustvaril kostumografijo za film Prespana pomlad v režiji **Dominika Menceja**, ki je dobil pet nagrad vesna na Slovenskem filmskem festivalu in dve na 21. MedFilm festivalu v Rimu. Prejel je tudi študijsko Prešernovo nagrado za kostumografijo pri projektu treh akademij za opero *Orfej*. Sodeloval je z mnogimi slovenskimi gledališči in najnovejši podvig v koprodukciji v režiji Jake Ivanca je priložnost za spoznavanje njegovega pogleda na umetnost kostumografije.

· Obleka naredi človeka v resničnem življenju in osebo v gledališču. Iz kostuma razumemo veliko nepovedanega. Lahko trdimo, da kostumograf soustvarja skupaj z režiserjem veliko več kot podobo, saj posreduje vsebine, koncept uprizoritve, podtekst besedila in igre. Kako doživljate vlogo kostumografa znotraj dramske produkcije?

"Čutim dolžnost in odgovornost, da vlogo kostumografa pri predstavi

Kostumograf Andrej Vrhovnik že tretjič sodeluje s Slovenskim stalnim gledališčem, tokrat v predstavi Ptičja farma, ki jo je napisala Jera Ivanc.

skušam ustvarjati kostume, ki postanejo sredstvo za boljše razumevanje celotne predstave. Zame je gledalec vedno na prvem mestu."

• Kdaj in zakaj ste se odločili za ta poklic?

"V osnovni šoli sem dobro risal. Rad sem imel tudi zgodovino. Na srednji šoli sem pristal na modnem oblikovanju, ker sem raje kot stole risal ljudi ... V določenem trenutku mi je nekdo namignil, da bi se lahko naučil šivati. To se mi je zdelo res unikatno. V prvem letniku smo imeli zgodovino oblačenja: za vsako obdobje smo narisali moško in žensko oblačilo. Ogledali smo si tudi predstavo v ljubljanski Drami, ki me je zadela naravnost v srce: Četrta sestra Janusza Glowackega. Takrat je kocka

 Po zaključenem programu za modnega oblikovalca na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo in pred magistrskim študijem na AGRFT-ju ste študij nadaljevali v Rimu. Zakaj ste se odločili za Italijo?

"Pri nas ni dodiplomskega študija. Zato sem iskal možnosti v tujini. V ožji izbor sta prišla Beograd in Rim. Pomislil sem, da bi se v Rimu lahko naučil italijanščine, hkrati me je navduševala misel na odmevne kostumografske projekte, ki so v preteklosti nastali ravno v rimskih delavnicah. Poleg tega, da so v Italiji mojstri oblačenja še danes. Imel sem tudi srečo, da sta mi starša, Alenka in Cveto, stala ob strani in da sta tudi finančno omogočila moj načrt."

 Na začetku kariere ste bili asistent priznanih kostumografov, kot so na primer Leo Kulaš, Alan Hranitelj, Ana Savić Gecan, Jelena Proković. Katerega nauka se najraje ali najbolj hvaležno spominjate?

"Da hitro ni nikoli dobro. Je pa še veliko podnaslovov, ki sodijo zraven ..."

• Katera je vaša najljubša faza v vprašanje. Kaj pa je nastalo, boste procesu dela? Ustvarjanje osnutkov? Realizacija kostumov? Dokončana predstava?

"Vse faze so mi ljube - ko so končane. Mogoče pa bi med temi izbral dokončano predstavo, ko imam pred seboj celoto."

· Kakšno vlogo odigrajo postava, značaj, mogoče tudi odnos do igralca, ki bo oblekel določen kostum?

"Kot v življenju. Kot ljudje na cesti. Nekdo je dobro videti v nečem, drugi pa ne. Bistveno vprašanje je, kaj je pomembno za sporočilo, ki ga hočeš posredovati gledalcu."

 Delali ste tudi v filmskem okolju. Katere so glavne razlike oziroma prioritete kostumografa v odnosu do predstave, ki jo gledalec opazuje iz dvorane ali skozi ekran?

"V detailih se zelo razlikuie. V gledališču vidiš celoto, najpogosteje od daleč, na ekranu pa od blizu in pretežno samo dele oblačila, včasih celó teksturo tekstila. Meni so gledališki kostumi bolj zanimivi, ker imajo več možnosti oblikovanja. Pri filmu gre največkrat za izbor sodobnih oblačil."

• Včasih je delo kostumografa nevidno, skrito v niansah vsakdanjih podob. Predstave, kot je Ptičja farma, pa mu dajejo možnost, da pride do izraza s svojo domišlijo, estetskim čutom in znanjem. Kako so nastale zamisli za te kostume in kaj je bil glavni vir navdiha?

"Naiprei besedilo Jere Ivanc po Aristofanu, potem režiserjeva ideja in napotki. Vsak igralec naj bi imel po štiri kostume, iz različnih svetov: bar v 70-ih, ptiči, bogovi iz antike, predstavniki različnih poklicev. Upošteval sem tudi zahtevo po hitrem preoblačenju; zaradi tega naj bi igralci nanašali obleke kar eno čez drugo. Skratka, velik kostumski zalogaj. Pa perje: kje ga dobiti, je bilo veliko videli."

 V Slovenskem stalnem gledališču ste pred leti prvič samostojno podpisali kostume dramske predstave, vodvila Ne sprehajaj se no vendar čisto naga Georgesa Feydeauja v režiji Alena Jelena. Kako se spominjate tis-

tega "debija"? "Prve ljubezni ne pozabiš nikoli in tako je tudi s prvo predstavo. Takrat sem bil srečen, da mi je uspelo storiti korak naprej v svojemu poklicu. Malo pred tem sem namreč poslal veliko prošenj, na katere nisem dobil nobenega odgovora. Po tisti prvi izkušnji sem v tržaškem gledališču ustvaril kostume še za Amfitriona v režiji Renate Vidić in zdaj za *Ptičjo* farmo. Pri vseh treh omenjenih predstavah mi je bila v veliko pomoč šivilja in garderoberka SSG Silva Gregorčič, s katero sem prijetno ustvarjal v fenomenalnem delovnem prostoru. Trst je mesto, kjer najdem drugačne stvari, ki me spominjajo na leta študija v Rimu, kar je tudi dodaten razlog, da se tako veselim vsakič, ko se vrnem v to gledališče."

 Vsak kostumograf ima seveda svoje najljubše področje: muzikal, cirkus, stilna (vedno bolj redka) ali sodobna postavitev, zgodovinsko filološki ali domišljijski pristop. Nekateri so ne glede na zvrst prepoznavni po kreativni uporabi določenih materialov. Kakšen je "vaš" svet?

"Najbolj se veselim domišljijskega sveta, vendar rad delam na kateremkoli področju. Dober kostumograf mora biti prilagodljiv in mora biti sposoben uporabljati svoje znanje za najrazličnejše predstave in zahteve. Tako kot moj vzornik in mentor, ki me je kot prvi vzel pod svoje okrilje: Leo Kulaš. On naredi kostume iz odpisanih oblačil ali pa jih ustvari iz novega tekstila, lahko poustvari renesanso ali pričara fantazijski svet." •

Kostumski osnutek za vlogo Ptičarja/ Tereja v predstavi Ptičja farma

Marjan Kravos - dobitnik letošnje nagrade Združenja dramskih umetnikov Slovenije

Za življenjsko delo... in strast

Za nekatere sta življenje in umetniški poklic ločeni področji. Kar je presenetljivo, vendar resnično. Za druge pa je umetnost del vsakdana, motor življenja. Zaslužena nagrada Poldeta Bibiča "za življenjsko delo" je pred kratkim ovrednotila pristop, iskreno ljubezen, bistvo človeka, slikarja in scenografa Marjana Kravosa. Združenje dramskih umetnikov Slovenije (ZDUS) je podelilo pomembno priznanje tržaškemu ustvarjalcu, ki je zapisal svoje ime v zgodovino Slovenskega stalnega gledališča, a je hkrati sodeloval z večino slovenskih gledališč "na drugi strani meje".

ROSSANA PALIAGA

sporočil se pri Marjanu Kra**vosu** nadaljuje izven in okrog gledališkega odra, saj so redno zahajanje v gledališke in koncertne dvorane, ogled likovnih razstav, pogovor o umetniških izrazih in oblikah njegove neusahljive strasti. Z veseljem se vrača v prostore, ki so vezani na ustvarjalna, včasih zahtevna in velikokrat navdušujoča desetletja. In ravno v prostorih tržaškega Kulturnega doma, ki so tako polni spominov, je nagrajenec sprejel povabilo na pogovor o svoji karieri.

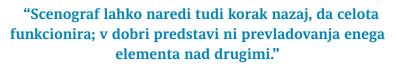
Vaše prve misli ob prejemu nagrade ZDUS?

"Ko mi je predsednik Boris Mihalj sporočil lepo novico, sem najprej pomislil, kot se vedno dogaja, da je nagrada za življenjsko delo znamenje starosti. Druga misel pa je bila seveda veliko zadovoljstvo, saj priznanje nagrajuje 50 let dela na scenah raznih gledališč, kar pomeni tudi, da je bilo to delo opaženo in cenjeno. Tudi sama slovesnost nagrajevanja mi je dala priložnost, da sem ponovno prehodil to dolgo pot in srečal ljudi, s katerimi sem velikokrat sodeloval, na primer drugo letošnjo nagrajenko Jožico Avbelj, s

skanje umetniških spodbud in hitekturni in estetski videz, ki opredeljuje čas in prostor. Igralec se mora premikati v tem prostoru in ga doživljati kot organsko celoto, s katero čuti določene afinitete in ki vzbuja določene občutke v skladu s tem, kar se dogaja na odru. V nasprotnem primeru scena lahko postane ovira, tudi za gledalca. Scenograf mora poleg tega upoštevati akustiko, ki jo scena pogojuje. Ne sme pozabiti, da mora ostati vedno v semantičnem, miselnem kontaktu z besedilom, ki je najvažnejši del celote. Nekatera besedila določajo sceno, pri drugih pa imaš na razpolago cel diapazon možnosti. Okrog tega ni treba graditi gradov v puščavi, če ne delujejo in ne vrednotijo besedila. Scenograf lahko naredi tudi korak nazaj, da celota funkcionira; v dobri predstavi ni prevladovanja enega elementa nad

> Utemeljitev nagrade omenja "dekorativno in funkcionalno dopolnjevanje vseh segmentov predstave". Pri vaših scenografijah pa se dekoracija istoveti bolj z likovno estetiko. Scena je dejansko živa slika ...

> "Ko se toliko ukvarjaš z grafiko in slikarstvom, postane podzavestno

MARJAN KRAVOS

scenograf

• Tako kot kostum lahko scenografija vodi, ščiti, ovira, usmeri, navdihuje ali ogroža igralca. Je misel na "uporabnika" eden prvih kriterijev na lestvici scenografa?

"Predstava mora biti skupek različnih zahtev. Mora ustrezati organizaciji prostora, dati duh, ar- srečno naključje?

katero se poznam iz študentskih del tvojega ustvarjanja. Pravzaprav je dekorativnost vezana na drugačen koncept: je dodatek, ni vsebina. Scenograf se mora ukvarjati najprej z vsebinami. Dekoracija lahko celo banalizira sceno. Idejo črpaš iz samega besedila, iz pogovorov z režiserjem in s sodelavci, iz samih

• Je bila scenografija vaš cilj ali

Marjan Kravos med pripravljanjem scene za predstavo Juda v sezoni 2017/2018

 Katera od vaših scenografij si najbolj zasluži nagrado?

Tako se je vse začelo. Sledile so predstave v Celju, Ljubljani, Kranju, Novi

Gorici, Mariboru. Skupaj sem ustva-

ril 82 scenografij v širokem razponu,

od renesančne in baročne komedije

do sodobne slovenske dramatike. Ze-

lo sem se zabaval pri otroških pred-

"Najprej lahko povem, da nisem bil zadovoljen z vsemi. In da bi težko izbral svojo najljubšo, ker vsaka ima tudi samo detajl, zaradi katerega si jo je vredno zapomniti. Ne ločim scene od celotne uprizoritve, ker je vse povezano. Nagradil bi proces dela bolj kot sceno. Spomnim se na primer mnogih sodelovanj z Dušanom Jovanovićem, a tudi blazno zabavne predstave Vsega je kriva Marjana Deržaj v režiji Dušana Mlakarja, ki je bila zame izziv zaradi zahteve po zelo hitrih menjavah scene. V srcu mi je ostala tudi uspešnica, kot je bil

"Naključje. Študiral sem na Aka- tržaški Matiček v režiji Vita Tau-

 Scenografi velikokrat delujejo v tandemu z določenim režiserjem, ker najbolje razumejo in uresničujejo njegove želje. S katerimi režiserji ste najpogosteje sodelovali?

"Opravljeno delo se v spominih vrnil v Trst, sem začel poučevati prepleta z neskončnimi pogovori in prijateljskimi druženji. Na poseben način sem bil navezan na tri režiserje, na Dušana Jovanovića, Maria Uršiča in Francija Križaja."

• Pri katerih predstavah ali konceptih ste najraje ustvarjali?

"Vse je odvisno od besedila in od izhodišč, ki jih režiserji ponujajo. Ko me je pritegnilo, sem vedno delal z navdušenjem, ne glede na zvrst ali koncept. Hkrati sem vsakič sledil osnovnemu principu, da se je treba izogibati nakladanju. Minimalizem te zavaruje povsod. Na oder sem postavljal, kar je neobhodno potrebno in funkcionalno. Na velikem odru se lahko zgodi, da te zagrabi 'horror vacui', ampak ravno na veliki sceni je minimalizem najboljša rešitev."

· Danes redno obiskujete predstave Slovenskega stalnega gledališča. Ste kot gledalec posebno občutljivi na delo kolegov?

"Vse morebitne pomanjkljivosti pridejo v hipu do izraza, ko se zastor odpre. V postopnem razvoju predstave me stalno pogojuje misel na to, kako bodo rešili določene situacije, premike. Zato gledam skozi filter in se nikoli ne osredotočam stoodstotno na igro, ker predvidevam efekte, težave, rešitve, po katerih ocenjujem predstavo kot nekoliko 'pristranski' gledalec." •

Marjan Kravos na podelitvi nagrade v Prešernovem gledališču Kranj ob odprtju Tedna slovenske drame 2022

Premiera avtorske uprizoritve Čas besnenja Velikega Mladega odra Amo

Ja, svet je mogoče spreminjati

Avtorski projekt Čas besnenja Jibba Willemsa v režiji Žive Bizovičar, ki je nastal znotraj Velikega Mladega odra Amo, je premiero doživel sinoči na velikem odru SNG Nova Gorica.

TEREZA GREGORIČ vodja projekta

"V procesu smo se
večkrat počutili kot na
kakšnem predvolilnem
soočenju, kjer je vsak po
svoje želel prikazati svoj
prav. Na koncu pa so se
vsi našli v enem: v
občutku ujetosti,
brezizhodnosti in
nemoči."

ŽIVA BIZOVIČAR režiserka

as besnenja **Jibba Willemsa** je nastal v sklopu evropskega projekta Young Europe III (Mlada Evropa III), ki se osredotoča na ustvarjanje dramatike, prvenstveno namenjene mlajšemu občinstvu. Tokratnemu projektu Young Europe IV (Mlada Evropa IV) se skupaj z osmimi evropskimi partnerji pridružuje tudi Slovensko narodno gledališče Nova Gorica. Zaradi pomanjkanja tovrstne dramatike smo do sedaj v Mladem odru Amo delali praviloma po snovalnem principu in besedila pripravljali sami ali pa jih kombinirali z izbranimi besedili. Pri tem projektu se Mladi oder Amo prvič poslužuje izključno dramatike. K sodelovanju smo povabili absolventko gledališke režije **Živo Bizovičar** in mladega igralca Lovra Zafreda.

 Kako ste se lotili uprizoritve, kakšne metode ste ubrali in kako so se naši ustvarjalci znašli v delu z besedilom?

Živa: "Nismo želeli postavljati prevelike teže na klasičen proces uprizarjanja besedila, v smislu, da bi predstavo razumeli zgolj kot prenos besedila na oder. Prvi meseci vaj so potekali v duhu razvijanja avtorskega pristopa do besedila. Pogovarjali smo se o njem, vzpostavljali stališča, improvizirali prizore. Skozi te vaje smo besedilo analizirali, si ga približevali, da bi lahko skozi nas zaživelo na odru."

Lovro: "Igralci so namreč izrazili željo, da bi se izhodiščno besedilo ohranilo in bi bil njihov igralski izziv predvsem kreiranje prepričljivih, verjetnih likov."

 Avtor besedila je starejši in uveljavljen dramatik. Bi rekla, da je uspešen v pisanju za mlade? Se jim približa?

Ekipa Velikega Mladega odra Amo, ki ustvarja predstavo Čas besnenja.

Živa: "Ja, vsekakor."

Lovro: "Navkljub starosti dramatika besedilo deluje sveže, povedano je s perspektive dijakinj in dijakov.

Žnidaršiča, ki je izpisan v pogovornem jeziku."

je s perspektive dijakinj in dijakov.

Dodatno ga približa še prevod Nika

jo razumeli. Z Dekletom, glavno junakinjo, se srečamo kmalu po aretaciji, ker je političarki vrgla torto v obraz. Delo raziskuje vprašanja razreda, revščine, rasizma, radikalizacije, in kako ti oblikujejo svetovni nazor posameznika. Vzpostavlja pomembno, če ne najpomembnejšo stvar v sodobnem kaotičnem svetu: dialog oziroma nujo po poslušanju drugega. Kako so se mladi soočili s to temo?

Živa: "Z Lovrom sva poizkušala odpreti čim več prostora za njihove misli in stališča ter njihovo mnenje poizkušala čim manj cenzurirati ali nanj vplivati. Iskali smo vzporednice - s kakšno vrsto rasizma oziroma sovražnosti se mladi v Novi Gorici soočajo danes? Kdo so trenutno odpadniki v njihovi skupnosti? Veliko smo govorili tudi o drugačnosti, ne-sprejemanju med sovrstniki in o težavah finančno šibkeiših družin. Kakšen odnos imaio do socialno ogroženih, kako in kje jih srečujejo? Eni se bolj angažirajo, drugi manj, vsi pa se tovrstnih problemov zavedajo oziroma so bili v bližnjem stiku z njimi."

 "Samo težave nas čakajo. Vsaj pokoli, protesti, vstaje in podobno, če ne celo tretja svetovna vojna," pove protagonistka v besedilu. Ali na načrte za njihovo prihodnost vpliva trenutno stanje v svetu?

Živa: "Zagotovo, ja."

Lovro: "Kolikor sem uspel razbrati iz pogovorov, so razmišljanja o sedanjosti, kot pri vsaki novi generaciji, manj obremenjena s preteklostjo. Podobno kot se je naša generacija ohladila okoli tem druge svetovne vojne, njih ne zanima, kdo je bil kaj in kje leta 1991. Veliko bolj

Premiera avtorske uprizoritve Takrat in potem in sto let vmes Malega Mladega odra Amo

Odprti svetovi nove generacije

Avtorski projekt Takrat in potem in sto let vmes v režiji Nine Šorak, ki je nastal znotraj Malega Mladega odra Amo, bo premiero doživel 23. aprila na malem odru SNG Nova Gorica.

URŠA ADAMIČdramaturginja uprizoritve

ali mladi oder Amo, sestavljen iz novih članov, ki se spoznavajo z osnovami gledališkega ustvarjanja in krepijo osnove gledališke improvizacije, skozi katere skupaj poiščejo temo, ki jih zanima, je v tej sezoni pripravil avtorsko uprizoritev Takrat in potem in sto let vmes. Vodja skupine, dramaturginja in režiserka Tereza Gregorič, poudarja, da pri vodenju vedno izhaja iz njih samih, sledi njihovim temam. Želja skupine narekuje, kakšno bo delo v sezoni. "Letos so člani in članice skupine Malega Mladega odra Amo, na moje veliko veselje, predlagali temo življenja starejših. Nad vsebino sem bila resnično navdušena, saj se mi zdi, da je medgeneracijskega dialoga premalo," dodaja Tereza Gregorič. Zaradi izbrane vsebine se je projektu pridružila izkušena režiserka **Nina Šorak**, ki se je s to temo v preteklosti že ukvarjala.

"Teme sem bila zelo vesela, sem se pa na začetku vprašala, kaj lahko o tem najstniki, stari okoli štirinajst let, povedo. Glede na to, da gre za avtorski projekt, smo najprej začeli z raziskavo," pove Nina Šorak. Dijaki so imeli serijo intervjujev s svojimi ded-

Dijaki, člani Malega Mladega odra Amo, se v predstavi Takrat in potem in sto let vmes v režiji Nine Šorak vživljajo tudi v svoje none in nonote.

ki in babicami o tem, kako so živeli nekoč, in na podlagi tega smo skupaj sestavili vsebino prizorov. Slednji odpirajo relevantne teme, kako so živeli pred skoraj sto leti, kaj vse se je v teh stotih letih zgodilo in kaj se danes vrača kot nekaj, kar smo izgubili. Skozi preteklost spregovorijo

o odnosu do potovanja, onesnaževanja, samooskrbe in odnosa do soljudi. "Dobila sem skupino mladih, ki so zelo močni v gledališki improvizaciji. Pri ustvarjanju mi je bilo to zelo pomembno, saj so bili sposobni tudi v precej omejenem in vsebinsko zelo določenem okviru odpirati re-

levantne teme in jih razviti znotraj prizora brez vnaprej določenega besedila," še dodaja Nina. Sproti so razvijali tudi like, ki so postopoma nastajali preko odnosov med njimi, drže telesa, načina govora. Mladi so tako imeli dva pomembna izziva: kako preko izbrane vsebine odpirati določene teme ter kako igralsko utelesiti like, stare okoli osemdeset let.

Zakaj 14-letnik želi igrati 84-letnika in kaj želimo s tem povedati? "S tem zastavljenim izzivom začne mladostnik spoznavati nek drug svet, izziv odpira razmislek tudi o tem, kaj si vsak za svojo starost želi in česa ne. Po začetnem vprašanju okoljevarstva, tehnološkega in političnega napredka, smo se v procesu vrnili k njim samim in v izhodišče, kaj si o starosti predstavljajo oni," poudari Nina Šorak, ki meni, da je njihov pogled zelo čist in iskren, in čeprav morda deluje utopičen, je obarvan z zelo svetlim optimizmom. Ob tem Tereza dodaja, da ukvarjanje z gledališčem mladim omogoči pogled v življenja drugih, jih oplemeniti in pomaga pri razumevanju samega sebe. Časovna oddaljenost je razkrila, v kakšnem svetu živimo danes in do tega so se tudi skozi predstavo opre-

 $\neg$

orije zarot."

vičena?

mnenja."

ozadje itd."

so izpostavljeni svetovnim problematikam. Teme, kot so okoljska kri-

za, ravnanje z živalmi, vojne po svetu, kopičenje bogastva, tudi te-

Živa: "Kvaliteta Mladega odra

Živa: "Besedilo njeno jezo preiz-

prašuje in jo opazuje z več zornih

kotov. Ko se že odločiš, da si do

nekega problema opredeljen, ti be-

sedilo zastavi novo vprašanje. V

tem smo z ekipo zelo uživali. Mis-

lim, da se tu skriva še ena plast

aktualnosti tega besedila. V svetu, v

katerem živimo, ne poznamo ab-

solutnega zla in dobrega. Živimo s

kopico informacij in po lastni vesti

si iz teh informacij ustvarjamo

Lovro: "Bistveno je, da se ne

opravičuje njenih prepričanj, am-

pak išče njihov izvor, socialno

• Izjava lika psihologa: "Svet je

prevelik. Skoraj nemogoče ga je

spreminjati. Mogoče pa bi lah-

ko spremenila, kako ga gledaš

ti." Kaj vidva, no, vsi, mislite? Je

Lovro: "Večina se lahko poisto-

veti z občutkom, da je svet prevelik,

preveč umazan, ugrabljen, da bi

lahko karkoli naredili. Vendar prav

vsako, še tako majhno dejanje, ima

nek vpliv, še tako majhen. Mogoče je treba začeti na mikro nivoju in

potem razmišljati o makro, saj se ga

očitno na hitro lahko spreminja sa-

mo na slabše. Torej ja, svet je mo-

delili. Stereotipno staranje povezu-

jemo s tegobami, težavami in pogled

mlade generacije na to temo odpira

drugačen vidik na starost, ki je tudi

svobodna in neobremenjena. "Pri mladih najbolj cenim njihovo veselje

to res prava rešitev?

Živa: "Upam, da ni."

goče spreminjati." •

stran 21

Fotografska razstava Petra Uhana v foyerju SNG Nova Gorica

Letno poročilo

Amo je, da v skupino sprejme zelo raznolike srednješolce, ki izhajajo iz različnih okolij. Svet, v katerem Fotografska razstava Petra bivajo, vidijo vsak po svoje. V pro-Uhana Letno poročilo je cesu smo se večkrat počutili kot na cikel desetih fotografij, ki so kakšnem predvolilnem soočenju, nastajale tekom desetih let kjer je vsak po svoje želel prikazati svoj prav. Na koncu pa so se vsi našli na domu režiserke Ivane v enem: v občutku ujetosti, bre-Djilas in njene družine ter zizhodnosti in nemoči." bo na ogled do 19. maja v • Glavna junakinja je zelo jezna foyerju SNG Nova Gorica. in v tej jezi večkrat izjavi kaj Tako fotograf kot režiserka spornega. Je njena jeza upra-

sta stalna sodelavca

gledališča.

em, da me bo nekje v tako odločil za gledališko fotograzačetku novembra poklical Peter in vprašal: "Kaj bomo pa letos slikali?" To je res težko vprašanje," se začne spremno besedilo k razstavi, ki ga podpisuje **Ivana Djilas** in je že samo po sebi izjemno zanimivo, tudi ganljivo branje.

"Vsako leto sproži cel proces odločanja, premišljevanja o bistvu minulega leta, izmenjevanja idej in frustracij zaradi prenatrpanih urnikov in predvsem tega, da smo si ta projekt sploh nakopali na glavo. Začelo se je pred desetimi leti. Potrebovali smo družinski portret, da bi se zahvalili zdravnikom in vsem drugim, ki so nam pomagali v dramatičnem prvem letu življenja najinih otrok. In ker smo Peter, Boštjan in jaz poklicni pripovedovalci zgodb, vsak na svojem področju, je prvo fotografiranje trajalo tri dni. Želeli smo posneti zabavno fotografijo, ki bi prikazovala, kako naporno in lepo je bilo naše prvo leto družinskega življenja z dvema posebnima otrokoma. Hoteli smo sporočiti, da smo dobro, da se spoprijemamo z izzivi in smo vsem hvaležni za pomoč. "Luštkan" ali "resen" družinski portret ni prišel v poštev, ker nismo takšna družina. Mi smo družina, ki je vedno na robu preživetja, ki žonglira z veliko različnimi vsebinami. In v tem smo precej smešni, ampak vztrajni. Tudi

Prva dva dneva priprav na foto-

grafiranje sva s Petrom iskala inspiracijo, slikala prizore v naši kaotični hiši, prestavljala pohištvo, igrače in pripravljala opremo. Od vseh kotičkov hiše smo izbrali najbolj nepraktičnega - kuhinjo. Spremeniti kuhinjo v prizorišče fotografiranja, medtem ko vsake tri ure pripravljaš hrano za malčka, je res nespametno. Moja mama pravi, da smo že zdavnaj pomešali življenje in gledališče ter da se tako ne živi. Pravi tudi, kako je v življenju potreben red, da človek lahko funkcionira. Ampak meni se zdi, da je prav to zanimiva tema: Kaj drži družinski kaos skupaj? Ljubezen? Vztrajnost? Pogum? Ustvarjalnost? Norost? Moja mama tega ne razume, Peter pa. Tretji dan smo snemali. Ne predstavljajte si kakšnega profesionalnega snemanja, to je bilo lovljenje trenutka, v katerem bi bila oba malčka - eden niti še ni shodil - sploh budna in se ne bi basala s hrano. Hecali smo se, da bomo imeli pri njunih osemnajstih letih razstavo teh fotografij. V tistem trenutku je bilo že vsakih osemnajst ur takšen izziv, da je osemnajst let zvenelo nepredstavljivo, kot daljna prihodnost, v kateri bomo živeli že na Marsu. Od takrat je minilo deset let. Deset let! Kam so šla? Deset letnih poročil na razglednici. Ki govorijo o tem, kaj je bil v

nevrotične družine, ne preveč drugačne od drugih. Letno poročilo v eni sami sliki. Nekaj, kar vsako leto pošljemo ljudem, ki so zaznamovali naše življenje, ali pa tistim, ki jim želimo sporočiti, da jih nismo pozabili. Peter in Barbara, njegova partnerka in soustvarjalka, sta teh deset let preživela z nami.

V življenju veliko stvari pozabim, to je nekakšen mehanizem, da lahko predstave, ki sem jih že naredila, pospravim v predal in začnem znova, od začetka. Ta projekt je ena od redkih stvari v mojem življenju, ki ima kontinuiteto in pušča za sabo sled. Letno poročilo je postalo desetletno. Naša poročila so dobila svoje občinstvo, ki vsako leto čaka na nadaljevanje. Večinoma poročajo, da se ob fotografijah zabavajo, pa tudi, da so ganjeni in se velikokrat lahko poistovetijo z njimi: izčrpani, nemočni starši, ki imajo občutek, da so jim vajeti ušle iz rok. Otroka sta zdaj že večja in ju je lažje prepričati, da pogledata v kamero. Celo razumeta, za kaj gre, in prispevata svoje ideje. Ampak da Peter ne bi imel prelahkega dela, smo si omislili novega člana družine - mačko. Zdaj njo prepričuje, naj ne pobegne iz hiše, medtem ko se fotografiramo na stopnišču.

Peter Uhan je moj prijatelj, soustvarjalec, zaveznik in me spravlja ob pamet. Sposoben je več ur pripravljati detajle in ponavljati fotografiranje. Ko smo že vsi utrujeni, bi on posnel še eno serijo. In ko je vsega konec, me pokliče, ali ne bi mogoče zadeve še enkrat ponovili. Vedno je tako. Tudi kadar fotografira v gledališču, mu ni do tega, da bi samo dokumentarno poslikal moje predstave. Ne, on hodi na vaje, nas opazuje, debatira o tem, kaj delamo, moti me in mi nalaga dodatno delo. Še in še fotografira in fotografira in pri naslednjem projektu je spet tu. Včasih se mi zdi, da je on tisti spomin, ki ga ne hranim. Spomin na razloge, zakaj smo nekoč počeli, kar smo. Kakšen je bil kontekst in kakšni so bili časi. O čem smo razmišljali in s čim smo se v življenju ubadali. Peter je predvsem pripovedovalec. Nikoli ni objektiven. On se preprosto vplete v zgodbo, v njeno bistvo ter jo s svojimi sredstvi in po svoje pripoveduje. Ali ni to bistvo? To pronicljivo opazovanje in veščina pripovedovanja o življenju.

Tukaj smo, prvih deset let pozneje. Da vam povemo zgodbo o norem, lepem, napornem in nič kaj dosti drugačnem življenju, kot ga imajo druge družine, in prav takem ustvarjanju." •

A vi to resno? je prva fotografija iz cikla fotografij Petra Uhana Letno poročilo, ko še niti oba otroka Ivane Djilas in Boštjana Gombača nista shodila, za okolje, kot pravi režiserka, pa so izbrali "najbolj nepraktično" kuhinjo.

do gledališča in življenja, oni verjamejo, da bodo v življenju uživali. Ustvarjanje gledališča izhaja tudi iz naivnosti, da greš na oder in si nekaj upaš narediti," še pove Tereza. Pri delu z mladimi se na oder vrne

razigranost, na kateri temelji gledališče, kjer "igramo in se igramo, da igramo".

Kakšne pa bomo me, ko bomo stare? Tereza želi, da bo končno dokončala svoje domače terme, ki jih bo nekoč imela. Takrat bo zgodaj vstala, spila dober čaj, brala, šla malo na morje in predvsem uživala. Želi se znebiti krivde, da mora nenehno nekaj delati, končno se bo sprostila in uživala. Ob tem pa bo seveda imela dovoli denarja za vse zdravnike, ki bodo zanjo skrbeli z vseh strani. Nina bo vesela, če bo starost doživela s kozarcem pitne vode, če bo zdrava in bo nekoč postala babica, čeprav je pot do tja še dolga. Sama si želim, da se bom veliko smejala in družila s prijetnimi ljudmi. Želim si tudi finančne brezskrbnosti, čeprav ne bom živela na veliki nogi. Predvsem pa si vse tri želimo, da bomo s seboj nosile vsaj košček razigranega in odprtega sveta, v katerem živi predstava Takrat in potem in sto let vmes. •

ŠTORIJE IZ GLEDALIŠČA

A lahko prosim še za avtogram?

 NATAŠA BARBARA GRAČNER igralka in režiserka, ki trenutno režira koprodukcijsko uprizoritev Razparač za majsko premiero v SNG Nova Gorica in jesensko premiero v Gledališču Koper.

ot igralka sem na odru doživela kar nekaj nerodnosti, izbruhov smeha v absolutno neprimernih trenutkih in virtuoznih izmišljevanj pozabljenih tekstov. Mi pa v spominu ostaja dogodek, ki sem mu bila priča kot gledalka. V Mali Drami sem si ogledala res dobro komedijo Yasmine Reza Art, ki je bila na sporedu 18 let in doživela več kot 350 ponovitev. V njej so blesteli **Jernej** Šugman, Aleš Valič in Bojan Emeršič.

Nekje na polovici predstave začne zvoniti mobitel starejši gospe, ki je bila očitno malce naglušna, saj tako glasnega zvonjenja še nikoli nisem slišala. Ker ji je bilo nerodno, se je pretvarjala, da tuljenje ne prihaja iz njene torbice. Po tretjem ali četrtem dolgem zvonjenju Jernej prekine predstavo: "Kako je, gospa, dajte mi, lepo prosim, vaš telefon," se javi, da klic na zvočnik in pravi: "Zdravo, jaz sem Jernej Šugman, predvidevam, da je tale gospa vaša mama, ker jo tako vztrajno in dolgo kličete. Pa vam samo sporočam, da je zdajle v gledališču, bo pa čez pol ure konec, lahko tudi malo pohitimo, če je kaj nujnega, drugače se pa potem slišita, prav?" Ženski glas je bil tako navdušen, da govori s Šugmanom, da ga je prosila še za avtogram, rekoč, naj ga da kar njeni mami, želela je vedeti tudi, katero predstavo igrajo in še dodala, da itak noben ne bo verjel, kaj se ji je zgodilo. Gledalci smo umirali od smeha, predvsem pa občudovali Jerneja, s kakšno lahkoto je gospejin spodrsljaj spremenil v mini dogodek, ki je predstavo celo opleme-

Ob 100. obletnici rojstva Vladimirja Lovca

Scenska glasba Vladimirja Lovca

Čeprav je delo skladatelja in pedagoga Vladimirja Lovca (1922-1992) najtesneje povezano z Glasbeno šolo Koper, kjer je ravnateljeval in poučeval več kot tri desetletja, je njegov nemirni skladateljski duh zaznamoval tudi delovanje prvega profesionalnega gledališča v slovenski Istri, Gledališča slovenskega Primorja Koper, še bolj pa ustvarjanje koprske baletne šole, ki je v sklopu gledališča delovala tri leta, na njenem odru pa so na Lovčevo glasbo zaživeli kar trije baleti: polvečerni balet Balada o delu in dve baletni miniaturi.

MIHA TREFALT

letih po 2. svetovni vojni, ko se je tudi v slovenskem Primorju vse rojevalo znova in je obnova v pričakovanju priključitve k Jugoslaviji narekovala ustanovitev novih vzgojno-izobrazevalnih in kulturnih zavodov ter organizacij, je v Kopru svojo življenjsko in karierno pot začenjal še ne tridesetletni diplomant ljubljanske glasbene akademije, skladatelj in dirigent Vladimir Lovec. Mestu, v katerega se je z družino preselil leta 1951, je takrat primanjkovalo domačega izobraženstva, zato je sprejel ponudbo koprskega radia, da vodi glasbeni oddelek. Po odsluženi vojaški obveznosti decembra 1952 pa je bil z dekretom 1. marca 1953 imenovan za ravnatelja Glasbene šole Koper, kjer je zamenjal dotedanjega ravnatelja in profesorja klavirja Srečka Kumarja.

Glasbena šola je bila z odlokom Istrskega okrožnega ljudskega odbora ustanovljena 1948. Tistega leta je začela delovati tudi baletna šola, leta 1950 sta bili ustanovljeni dve polpoklicni gledališči, Ljudsko gledališče Koper in Teatro del Popolo Capodistria, s sedežem v prostorih današnjega gledališča. Ustanovam je bila zaupana gradnja temeljev glasbene, plesne in gledališke dejavnosti na profesionalnih merilih, predvsem pa skrb za podmladek, ki bo nekoč nadaljeval zamišljeno pot. Povezovala sta jih entuziazem in idealizem, ki prežemata vse, kar se rojeva in ima priložnost za rast. Ustvarjalni zanos in po dolgih letih pravica do izražanja v slovenskem jeziku sta takrat maloštevilne gledališke, glasbene in plesne ustvarjalce povezala in prepletla z enim samim, sprva težko doseženim ciljem: kakovostnim umetniškim izdelkom.

Od pravljice do partizanske agitke

Zaradi želje in potrebe po kar najbolj profesionalnih uprizoritvah je tudi polpoklicno Ljudsko gledališče vodilo politiko odprtosti in v goste vabilo poklicne (gledališke) ustvarjalce, med njimi spomladi leta 1953 tudi Vladimirja Lovca, ki je napisal scensko glasbo za uprizoritev Klabundove prepesnitve klasične kitajske igre Krog s kredo v režiji Igorja Pelana, morda najboljše uprizoritve v treh sezonah delovanja tega gledališča. Obširen, toda nepodpisan zapis v Slovenskem Jadranu o premierni uprizoritvi skromno navaja, da je "k uspehu pripomogla tudi originalna glasba Vladimirja Lovca", četudi partitura za klarinet, violino in klavir razkriva, da delež glasbe v predstavi ni bil zanemarljiv, saj je ta vključevala tudi plesne oziroma baletne prizore, Haitangina songa (Tujim moškim na veselje, Za vrbami na bregu tih je hram) ter atmosfersko glasbo, skupaj kar enajst glasbenih točk. Partitura z datumom 28. marec 1953, ki jo je Lovec posvetil ženi **Zdenki**, pa razkriva še eno zanimivo dejstvo. V nasprotju s sodobno prakso, v kateri tehnologija skladateljem omogoča, da do zadnje vaje spreminjajo posneto glasbo, je Lovec partituro dokončal kar mesec in pol pred premiero. Glasbo so v predstavi izvajali v živo, žal pa v gledališkem listu ob igralski zasedbi niso navedeni instrumentalisti, kar priča o vrednotenju glasbenih poustvarjalcev v gledaliških uprizoritvah tistega časa. S koprskim Ljudskim gledališčem

je Lovec znova sodeloval na začetku sezone 1953/1954, ko so, kot beremo v gledališkem listu, pri "premieri in prvi reprizi" Borove *Težke ure* in Kedrovega *Steklega psa* sodelovali "pevski zbor Svoboda pod vodstvom prof. Lovec Vladimirja in recitatorji". Sklepamo lahko, da zborovske pesmi in recitacije vsebinsko niso posegale v dramsko dogajanje in so bile skladno z agitacijsko-propagandno tradicijo partizanskega

Vladimir Lovec, pedagog in skladatelj, čigar 100. obletnico rojstva praznujemo letos, je s svojo glasbo zaznamoval tudi začetke gledališke dejavnosti v slovenski Istri.

gledališča le "vložek" pred in med enodejankama, ki sta bili, prva v režiji Igorja Pelana, druga v režiji **Emila Freliha**, uprizarjani v enem večeru. Izbor pesmi in recitacij se ni ohranil, glede na uprizorjeni deli in na politični trenutek (podpisani slovenski gledališki delavci iz Kopra so v gledališkem listu objavili pismo, v katerem se zavzemajo, da Trst ostane v slovenskih rokah), pa so to bile najbrž partizanske borbene pesmi.

Dve komediji

Jeseni 1954 je tedanji Okrajni ljudski odbor Koper z odlokom ustanovil prvo profesionalno gledališče v slovenski Istri, Gledališče slovenskega Primorja, ki je nastalo z ukinitvijo in združitvijo dotedanjega koprskega Ljudskega gledališča in gledališča v Postojni. Predstava ob odprtju novega gledališča je bila Kreftova komedija Krajnski komedijanti, v kateri je poleg osemnajstih igralcev nastopil tudi "orkester JLA iz Portoroža" pod vodstvom Vladimirja Lovca. Izvirno glasbo je za krstno uprizoritev komedije v Drami SNG Ljubljana že leta 1941 napisal skladatelj **Demetrij Žebre**, do koprske premiere 21. oktobra 1954 pa sta Žebretovo glasbo v uprizoritvah te komedije, bodisi v orkestralni bodisi klavirski izvedbi, uporabili tudi gledališči v Kranju in Trstu. Ker je moral Žebre pri komponiranju dosledno slediti zamisli avtorja in se tudi slogovno vključiti v dogajanje komedije, je koprska uprizoritev v režiji **Srečka Tiča** zagotovo ohranila vse glasbene točke izvirne partiture. Kritiški odmevi po premieri so bili številni in navdušujoči, žal pa o glasbeni izvedbi predstave ne izvemo veliko, niti tega ne, ali sta bila

dirigent in orkester gledalcem vidna ali skrita za odrom.

Do ukinitve Gledališča slovenskega Primorja na začetku leta 1958 je Lovec kot avtor scenske glasbe sodeloval še pri dveh uprizoritvah, pri Držićevi komediji Boter Andrash (Dundo Maroje) v jezikovni priredbi Mirka Rupla in v režiji Srečka Tiča (premiera 23. novembra 1955) ter Goldonijevi Mirandolini v režiji hrvaškega režiserja Kalmana Mesarića (premiera 22. junija 1957).

V gledališkem listu *Botra Andrasha* preberemo, da je "muska od Lovza Ladota postavlena", vendar pa avtor kritiškega zapisa v Slovenskem Jadranu, v katerem sicer poudarja, da uprizoritev "pomeni korak naprej v razvoju koprskega gledališča", ne omenja ne skladatelja ne glasbe, še manj vokalnih sposobnosti nastopajočih, pri katerih je imel režiser "srečno roko že pri izbiri igralcev".

Ohranjeni notni material obsega šest glasbenih točk, med njimi prigodni instrumentalni uvod, tri songe in vokalno-instrumentalni finale. Glede na majhno zasedbo (dva klarineta, dve trobenti in klavir), predvsem pa na iztočnice za vstop, zapisane na notnem gradivu, je bila glasba zagotovo izvajana v živo, vprašanje, kdo so bili instrumentalisti, ali so bili na prizorišču vidni ali skriti v zaodrju, pa tudi tokrat ostaja odprto.

Tudi o zadnjem sodelovanju skladatelja Vladimirja Lovca z gledališčem ne moremo zapisati prav veliko. Gledališki list k uprizoritvi Goldonijeve *Mirandoline* Lovca sicer navaja pod rubriko "glasba", šele kritiški zapis v Slovenskem Jadranu pa razkrije, da je Lovec le izbral scensko glasbo, potemtakem ne gre za avtorsko delo.

Prizor iz baleta Endimion in Selena, za katero je glasbo napisal Vladimir Lovec.

stran 23

Kratek pregled sodelovanja skladatelja s koprskim gledališčem razkriva vsaj dve bistveni lastnosti v pojmovanju in razumevanju odrske glasbe v slovenskem gledališkem prostoru v petdesetih letih 20. stoletja: scenska glasba je bila kot avtorsko delo malo ceniena in zato tudi pri kritiki komaj vredna omembe, četudi vemo, da prav glasba v gledališču lahko nezavedno najmočneje vpliva na čustveni svet gledalca, mu pomaga, da se v temni dvorani "odpre" in ustvari komunikacijo z odrom. Zgovoren primer o vrednosti glasbenega ustvarjanja je "beležka" režiserja Igorja Pelana. objavljena v gledališkem listu postojnskega gledališča v sezoni 1950/1951 ob premieri Schurek-Sassmannove spevoigre Pesem s ceste, v kateri je zapisal, da je težavo z glasbenimi vložki rešil tako, da je "uvodno pesem, katere besedilo je bilo vezano na vsebino dela, dal komponirati enemu naših mladih komponistov", za preostale vložke pa je vzel "nekatere bolj ali manj znane melodije". Ime "mladega skladatelja" v gledališkem listu seveda iščemo zaman.

Omenjena "beležka" tudi razkriva, da so igralce, ki so se na odru pretvarjali, da znajo igrati inštrumente, v zaodrju spremljali pravi instrumentalisti, kar govori v prid zgoraj navedenim trditvam, da se je scenska glasba, ki jo je Lovec pisal za uprizoritve v koprskem gledališču, navkljub siceršnji uporabi gramofonov ali magnetofonskih trakov, v gledališčih vedno izvajala v živo.

Baletna glasba in baleta na Lovčevi skladbi

Leta 1948 je bila v slovenski Istri ustanovljena tudi prva baletna šola, ki je kratek čas delovala samostojno, septembra leta 1955 pa sta njena ustanovitelja, pedagoga in koreografa, **Slavko** in **Vuka Hiti**, upravi tedanjega koprskega gledališča poslala predlog za ustanovitev Baletnega odseka pri Gledališču za slovensko Primorje. Upravnik gle-

dališča **Oskar Venturini** je predlog sprejel in Baletna šola Koper je pod okriljem gledališča delovala skoraj do konca sezone 1956/1957.

Šola, ki je s svojimi gojenci vsako leto pripravila vsaj dve večji produkciji, novoletno plesno predstavo in zaključno produkcijo ob koncu šolskega leta, je prvo baletno miniaturo na Lovčevo glasbo, Romantično suito, krstno uprizorila skupaj s kratkima baletoma Mila in Noli Vladimira Rebikova ter Pomladni dan **Ivana Ščeka** na Baletnem večeru 1. junija 1955. Romantična suita za klavir, ki jo je Lovec dokončal konec oktobra 1954 in jo posvetil ženi Zdenki, prvotno ni bila namenjena baletni izvedbi, ker pa je delo precej ritmično, je bilo primerno tudi za koreografsko obdelavo. Kritik, violinist in dirigent Milan Lindič je v Slovenskem Jadranu zapisal, da je suita v štirih stavkih "kompozicijsko-tehnično svobodnejša, harmonsko (za otroško koreografijo) malce preostra, sicer pa ritmično bogata in za ples primerna". Prvi stavek - Misel - je interpretirala Vanja Maraš, preostale tri - Razmišljanje, Nasmeh, Veselje pa koreografinja Vuka Hiti sama. Lindič je koreografijo označil za "primerno", z "razmeroma dovolj jasno idejno fakturo", odločno podprl baletno ustvarjalnost na Obali, zaradi plesa Hitijeve pa izrazil dvom, da ta baletna miniatura še sodi v zaključno produkcijo, kjer se predstavljajo učenci šole. Baletno miniaturo je na klavirju spremljala Lojzka Peršič, kot zanimivost pa velja omeniti, da sta si Baletni večer ogledala tudi Pia in Pino Mlakar, ki sta pozneje v pismu zakoncema Hiti izrazila vso moralno podporo pri vzgoji mladih plesalcev.

Drugi kratki balet na glasbo Vladimirja Lovca, Endimion in Selena, je baletna šola, takrat že pod okriljem Okrajnega Sveta svobod in prosvetnih društev, pripravila spomladi leta 1959, program Baletnega večera pa je poleg baletnih miniatur na glasbo Webra in Schumanna ter koreografske upodobitve odlomka iz Cankarjeve Bele krizanteme

Balada o delu je prvo pravo Lovčevo baletno delo, pisano z mislijo na plesno uprizarjanje, podnaslovljeno Koreografska suita.

vključeval še krstno izvedbo Arničevega baleta Povodni mož. Za glasbeno podlago baleta Endimion in Selena, ljubezenskega dueta med boginjo meseca Seleno in v pastirja preoblečenega eolskega kralja Endimionoa, je zakoncema Hiti služil Lovčev Godalni kvartet v c-molu (1956), ki ga je za uprizoritev na magnetofonskem posnetku izvajal Ljubljanski godalni kvartet, plesala pa sta Marica Kjuder in Zvone Pen**ko**. Teden dni po premieri se je v Slovenskem Jadranu o nastopu baletne šole razpisal kritik Z. L. (najverjetneje Zdenka Lovec), ki je pisanje sklenil/a z izposojenimi besedami, da je Baletna šola Koper "nekaj edinstvenega na tem področju".

Za baletno delo v pravem pomenu besede, saj je bilo pisano z mislijo na plesno uprizarjanje, lahko štejemo šele zadnje Lovčevo delo, napisano za koprsko Baletno šolo konec aprila 1960. Balada o delu s podnaslovom Koreografska suita je svoj krst doživela kot četrta, zadnja točka Baletnega večera na začetku junija 1960 na odru koprskega gledališča. Koreografijo za plesno suito v petih stavkih - V gozdu, Na polju, Kovači, Ribiči, Tovarna - sta znova pripravila zakonca Hiti, v njej pa prikazala razvoj človeškega dela od prvih primitivnih začetkov do modernih industrijskih strojev. "Bil je to sodobni ples ob sodobni glasbi, oba sta nam spregovorila v dobro znanem jeziku vsakdanjega življenja," je takrat zapisala kritičarka Z. L. (Zdenka Lovec) in dodala: "Koreografskemu uspehu je doprinesla še pianistka Irena Vuga Vogričeva s solidno in doživeto glasbeno spremljavo ter kostumograf Stanislav Hiti z ustreznimi in iznajdljivimi

kostumi, predvsem pa številni majhni in večji gojenci šole."

Na tem mestu se pregled Lovčevega ustvarjanja na področju scenske glasbe za dramske in plesne uprizoritve konča. Zaradi nedoslednosti pri navajanju sodelavcev v gledaliških listih (Ljudsko gledališče v Kopru v prvi sezoni delovanja gledaliških listov sploh ni izdajalo) je obstajala minimalna možnost, da je Lovec sodeloval še pri kateri od uprizoritev Ljudskega gledališča ali Gledališča slovenskega Primorja, vendar je ta verjetnost glede na izbor uprizorjenih del zanemarljiva. Čeprav je Lovčevo delovanje v Kopru bolj kot dramsko ustvarjalnost zaznamovalo plesne stvaritve baletne šole, je prav, da se ob skladateljevi 100. obletnici rojstva in letu, ki mu ga je Mestna občina Koper posvetila, spomnimo tudi na večkrat prezrti del njegovega ustvarjanja.

NA KRATKO

Mojca Partljič: "Ponosna sem na srčne in navdihujoče kolege"

Dramska igralka Mojca
Partljič je Štajerka s stalnim
bivališčem v Ljubljani, s
srcem v Piranu in z dušo v
koprskem gledališču, na
odru katerega je v zadnjih
osmih letih nastopila v kar
desetih uprizoritvah

Katero knjigo imate na nočni omarici?

"Tolstoj: *Vojna in mir*. Naj politika reče kar koli, še vedno je najboljši pisatelj sveta."

- Zadnji film, ki vas je navdušil? "Hitchcock: Ptiči."
- Katero od koprskih znamenitosti bi najprej predstavili tujcu? "Ja, Loggio vendar."
- S katero od znanih (zgodovinskih) osebnosti bi preživeli

"Ne vem, vem pa, da nikakor s Henrikom VIII."

- Tragedija, komedija ali dra-
- "Izbiram gledališče, kar pomeni, tragedijo, komedijo, dramo ..."
- Uprizoritev Gledališča Koper, ki se vam je najbolj vtisnila v spomin?

"Vse, v katerih sem igrala ali še vedno igram. Res pa je, da sem imela

veliko tremo pri predstavi Kdo se boji Virginije Woolf?."

• Česa se najbolj bojite, preden se dvigne zavesa?

"Da se bo dvignila zavesa."

 S katerimi tremi vrlinami se lahko pohvalite pri delu?

"Ne zahušavam sem notrnežljiva s

"Ne zabušavam, sem potrpežljiva s kolegi, se ne važim."

 Vsaj ena slabost, ki si jo upate priznati ...
 "Osamljenost (če je to slabost), ker

je psiček Piki pri babici."

- Pri delu vas navdihuje ...
   "Srčni in navdihujoči kolegi."
- Na kaj ste v Gledališču Koper ponosni?

"Ponosna sem na srčne in navdihujoče kolege."

• Kaj vas v tem trenutku zaposluje v gledališču?

"Čakanje na premiero *Ptičje far-*

Mojca Partljič

• Če bi lahko "definicijo" umetnosti zapisali v enem stavku, bi se ta glasil ...

"Umetnost je ustvarjanje novega in edinstvenega sveta. Shakespeare je zapisal: 'Iz take smo snovi kot sanje',

jaz pa dodajam, da so te včasih resničnejše od realnosti."

- Če bi si morali najti drugo delo, s čim bi se preživljali?
  - "Delala bi v zavetišču za živali." •

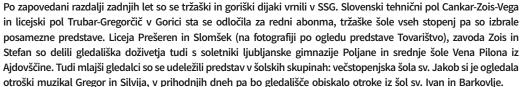
 $\top$

NA TAPETI

SREDA, 20. APRILA 2022

Da bi dijakom zaključnih letnikov srednjih šol olajšali priprave na pisanje maturitetnega eseja, so v Gledališču Koper v sodelovanju z Radiem Slovenija že pred časom posneli zvočnico Veliki Gatsby, nedavno pa pripravili še literarni večer, na katerem je profesorica slovenščine Marjetka Krapež ta veliki roman ameriške književnosti poskušala še bolj približali bodočim maturantom. Odlomke iz romana je bral igralec Rok Matek, prireditev pa je program Ars prenašal v živo na 3. programu nacionalnega radia

Konec marca so v Gledališču Koper predstavili pobudo za ustanovitev istrskega gledališkega centra Pri svetilniku, namenjenega profesionalni produkciji gledaliških in plesnih predstav za otroke ter trajnostni skrbi za kulturno-umetniško vzgojo. Pobudo, ki jo sestavljajo jesenski in poletni festival Pri svetilniku, kulturni občasnik Svetilnik, otroška gledališka abonmaja ter gledališka šola za otroke, so podpisali predstavniki najvidnejših obalnih zavodov, aktivov ravnateljev, italijanske skupnosti ter sponzorji in drugi sodelavci.

V Trgovskem domu, v neposredni bližini mestnega parka, kjer ima svoje mesto doprsni kip Simona Gregorčiča, sta Program Ars Radia Slovenija in Slovensko stalno gledališče priredila večer Ars teatralis z naslovom Mojo srčno kri škropite. Poklon goriškemu slavčku je potekal s sodelovanjem SNG Nova Gorica in knjižnice NŠK Damirja Feigla. Pred prireditvijo se je del ustvarjalne ekipe z gostjo postavil za spominsko fotografijo ob kipu pesnika (z leve): scenarist Matej Venier, odgovorna urednica Programa Ars Ingrid Kovač Brus, glasbena oblikovalka Darja Hlavka Godina ter novinarka in pisateljica Tadeja Krečič.

Na 52. tednu slovenske drame, ki je na začetku aprila potekalo v Prešernovem gledališču Kranj, je Marjuta Slamič prejela nagrado za najboljšo igralko. Nagrado ji je žirija podelila za vlogo Bogdane v uprizoritvi jerebika, štrudelj, ples pa še kaj Simone Semenič v režiji Jureta Novaka, ki je nastala v produkciji SNG Nova Gorica in Slovenskega mladinskega gledališča. Predstava In stoletje bo zardelo. Primer Kocbek (Andrej Inkret) v režiji Matjaža Bergerja, ki je nastala v produkciji Anton Podbevšek Teatra in SNG Nova Gorica v sodelovanju s Cankarjevim domom in Galerijo Božidar Jakac, je prejela nagrado po izboru občinstva.

Na malem odru SNG Nova Gorica je bila sredi aprila premiera nove predstave s sodobno, vznemirljivo in tudi duhovito obravnavo vedno aktualnih družinskih tem. Poetično družinsko dramo 52 hertzov mlade večkrat nagrajene srbske dramatičarke Tijane Grumić, ki jo je v izvirniku naslovila Najbolj osamljen kit na svetu, je režirala mlada primorska režiserka Mojca Madon. Uprizoritev je gledalce popeljala visoko v nebo med zvezde in v globoke temine morja ter v subtilno intimo ene družine. Navdušeno občinstvo je po premieri z dolgim in toplim aplavzom nagradilo uprizoritev in odlično ustvarjalno ekipo.

Tantadruj je skupna mesečna čezmejna priloga treh primorskih profesionalnih gledališč. V času gledališke sezone izhaja vsako tretjo sredo v mesecu in sicer hkrati v Primorskih novicah in Primorskem dnevniku.

Izdajatelja: Primorske novice, d.o.o. Koper, s.r.l. Capodistria Ulica Osvobodilne fronte 12, 6000 Koper Primorski dnevnik Ulica Montecchi 6, Trst UREDNICA IN REDAKTORICA: Maja Pertič Gombač
SOUSTVARJALCI: Miha Trefalt (Gledališče Koper), Ana Kržišnik
Blažica, Martina Mrhar in Metka Sulič
(Slovensko narodno gledališče Nova Gorica)
ter Rossana Paliaga (Slovensko stalno gledališče Trst)

ELEKTRONSKI NASLOV: kultura@primorske.si
Skupna tiskana naklada: 28.000 izvodov.